

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

III. Quomodo malitia, & præsertim bonitas debeat esse volita, ut ea[m]
Actus Humanus desumat ex objecto & circu[m]stantijs?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

est intrinsecè malum) cum ordinatione ad vitandum majus peccatum alterius, quod alter liberè, non verò necessariò, commissurus putatur, de quo *num. 15.* Et gravius longè mihi malum est, proprio peccato me coinquinare, quàm sine culpa mea alterius peccatum permittere, fortè non futurum. Et certè (ut optime S. Augustinus, *lib. Contra mendacium, cap. 9.* solvens hoc dubium, notavit) si hanc peccatis aperuerimus viam, ut committamus minora, ne alij committant majora, lato limite, imò nullo limite cuncta intrabunt atque regnabunt, dum profectò & furtis nostris stupra cavebuntur aliena, &c. & non solum minora pro majoribus, sed etiam (loquendo de maximis peccatis) pauciora peccata pro pluribus licita esse invenientur, quod absit.

Q U Æ S T I O III.

Quomodo malitia, & præsertim bonitas debeat esse volita, ut eam Actus Humanus desumat ex objecto & circumstantiis.

18. **C**ONCL. I. Ad hoc, ut Actus moralis desumat suam malitiam ex objecto aut circumstantiis, non requiritur, ut malitia ipsius sit directè volita & intenta, sed sufficit advertere aliquo modo, actum esse malum. Unde ad contrahendam malitiam sufficit quodcunque voluntarium, sive directum, sive indirectum, ac virtuale. Ita omnes Doctores; & ratio est: quia bonum est ex integra causa, malum verò ex quolibet defectu, prout post D. Dionysium *cit. lib. de Divinis Nomin. c. 4.* tenent communis Doctorum.

19. Inferitur proinde, quamvis operans directè malitiam nolit, ipsique turpitude actus displiceat, nihilominus hoc ipso, quòd actum illum facit, cui adjunctam esse malitiam advertit, eum peccare. Ratio est: quia licet displiceat malitia, non tamen displicet efficaciter; ac proin ipsa malitia saltem indirectè, & in sua causa, seu (ut alij loquuntur) interpretativè est ipsi voluntaria, quod sufficit ad malitiam actus. Et hoc quidem est certum, in eoque conveniunt Doctores passim: major autem difficultas est de bonitate actus, & quomodo ea debeat esse volita, ut ipsam actus desumat ex objecto & circumstantiis.

20. CONCL.

Ad malitiam actus contrahendam non est necesse, ut ea sit directè volita, &c.

Corollarium notabile.

20. CONCL. II. Ut actus defumat bonitatem moralem ex ob-
 jecto, non sufficit voluntarium indirectum seu interpretativum
 honestatis, sed requiritur, ut hæc sit præcognita, & directe vo-
 lita: unde si quis faciat objectivè bonum, seu honestum, nullâ ha-
 bitâ ratione honestatis ipsius, is non facit actum moraliter bo-
 num & honestum; putâ si quis faciat actum justitiæ in contra-
 ctibus humanis ex intentione solius lucri, vel reddat alteri quod
 suum est ex solo metu humano, ne utriquam curando, quòd hoc
 sit honestum. Deòque placitum, is non facit actum moraliter
 bonum & honestum: licet enim talis justum facere dici possit,
 non tamen justè. Ita Doctor Subtilis *Quodlib. 18.* estque commu-
 nis aliorum, paucis exceptis.

Ad bonitatē
 moralem
 actus ex ob-
 jecto defu-
 mendam
 requiritur,
 ut hæc sit
 directè vo-
 lita.

21. CONCL. III. Nihilominus ad contrahendam bonitatem
 ex objecto non est necesse, ut honestas ejus appetatur tanquam
 objectum formale motivum, seu ut ratio formaliter appetendi;
 satis quippe est, eam cognosci simulque intendi, etiamsi talis
 honestas non ametur propter se, nec sit ratio motiva actus, sed
 aliqua alia bonitas, dummodò nulla apponatur mala intentio,
 aut alia prava circumstantia. Ita Barthol. Mastrius in 2. *Sentent.*
disp. 5. n. 193. estque communior Doctorum. Sic enim, qui dat
 (fortè jussu Confessarij) elemosynam in satisfactionem suo-
 rum peccatorum, non solùm elicit actum Pœnitentiæ, sed etiam
 actum Misericordiæ, non obstante, quòd in tali casu motivum
 formale eliciendi actum illum elemosynæ sit honestas Pœni-
 tentiæ. Et hoc procedit de bonitate ex objecto defumpta, & cui
 nulla prava circumstantia admiscetur.

Licet neces-
 se non sit, ut
 ea appetatur
 tanquã
 objectum
 formale
 motivum.

22. CONCL. IV. Loquendo tamen de fine extrinseco, & non
 nullis circumstantiis aliis, debet quandoque honestas amari pro-
 pter seipsam, seu formaliter intendi, ut actus illam honestatem
 contrahat. Ita Scotus *Quodlib. 18. §. de primo.* Mastrius *cit. disp. 5. n. 199.*
 & videtur communis inter Doctores. Probatur simulque declara-
 tur Conclusio: nam in primis bonitas finis operantis (qui dicitur
Finis extrinsecus) est omnino extrinseca, & accidentalis actui; ergo
 si ipsa non sit ratio motiva agendi, actuq; ex intentione agentis
 datâ operâ non conjungatur, nequaquam poterit actus eam finis
 extrinseci honestatem participare. Sic v. g. quia jejunium ultra
 honestatem Temperantiæ, quæ ipsi ex objecto comperit, potest
 ex intentione bona, seu fine extrinseco operantis, aliam quo-
 que accidentalem honestatem participare (nimirum Pœniten-
 tiæ, si fiat in satisfactionem peccatorum; Religionis, si fiat ob-
 cul-

Ut actus
 bonitatem
 moralem
 defumat ex
 fine extrin-
 seco, & cir-
 cumstantiis,
 quid requi-
 ratar?

cultum Dei) ut jejunium etiam hujusmodi honestates participet, necesse est, quod hæc per se intendantur ab operante: & idem fit in similibus.

Quid obser-
vandum
circa obje-
cta indiffe-
rentia?

23. Deinde etiam in objectis indifferentibus, ut actus honestatem cuiuspiam virtutis participet ex fine extrinseco, seu bonâ intentione operantis, necesse est, operantem moveri ab honestate illius finis extrinseci seu virtutis. Sic, ut actus comestionis, studij, dormitionis, &c. qui ex se indifferens est, acquirat bonitatem Obedientiæ erga Deum, volentem, quod tempore congruo moderatè comedamus, dormiamus, studeamus, aut alia ejusmodi opera exerceamus, necesse est, ut hujusmodi honestas virtutis Obedientiæ erga Deum intendatur, & propter se appetatur; alioquin enim actus ille nullam bonitatem virtutis Obedientiæ contrahet, sed remanebit in sua indifferentia. Idem dicendum de aliis similibus.

Sufficit
cognosci &
amari ho-
nestatem
implicitè,

24. CONCL. V. Veruntamen dicta in præmissis Conclusio- nibus, ubi habetur, quod honestas debeat cognosci, & amari, aut etiam per se intendi, non sic intelligenda sunt, quasi exigatur reflexio cognitionis, vel volitionis circa honestatem objecti, aut circumstantiarum: sufficit enim, modo aliquo implicito, aut æquivalenti cognosci, & appeti honestatè illam, apprehendendo v. g. objectum ut laudabile, ut dignum præmio, ut placitum Deo, ut commendatum à viris probis; vel in speciali, ut opus Justitiæ, Charitatis, Obedientiæ, &c. sicque illud volendo. Hinc Christus Matth. cap. 10. inquit: *Quicumque potum dederit uni ex minimis istis, calicem aquæ frigidæ, tantum in nomine Discipuli, amen dico vobis, non perdet mercedem suam.*

Bona inten-
tio nostris
actionibus
præfigenda,
cur?

25. Quæres, quid sit sentiendum de bona intentione nostris operibus præfigenda? Resp. I. Cur Libri Ascetici adeò commendent bonam intentionem, ratio desumitur ex dictis, ne videlicet alioquin justum quidem operemur, sed non justè; simulque negligamus innumeras occasiones bonè agendi, atque promerendi augmentum gratiæ & gloriæ cœlestis, quas continuò habere possumus constituti in statu gratiæ, dummodò ex bona intentione, puta Amoris Dei, aliarumque Virtutum supernaturalium, eliciamus actiones nostras, sive ex objecto bonas, sive indifferentes.

Commen-
datur bona
intentio

26. Ubi quidem in primis commendatur propositum initio diei conceptum, ob Dei Amorem omnia agendi ad ipsius perennem gloriam: sed quia hujusmodi intentio generalis non videtur

deur posse virtualiter permanere, atque influere in omnes actiones totius diei; hinc eam interdum renovandam, atque peculiaribus actionibus nostris praefigendam, monet Jeremias Drexelius lib. 1. Amussis, cap. 5. §. 4. citans D. Thomam, aliosque. Et haec etiam fuit expressa mens D. Bonaventurae lib. 2. dist. 41. art. 1. quaest. 3. ad 6. ubi ad hoc, ut actio aliqua sit meritoria, requirit talem relationem ad Deum, non quam quis in generali refert ad Deum omnia opera diei, vel anni, sed quam quis refert aliquod opus ad Deum, ita quod opus sequens directam habeat ad opus primum ordinationem, & consequentiam: cujusmodi relationem in Deum, alij appellant Intentionem virtuales. Concordat Doctor Subtilis 2. dist. 41. quaest. un. ubi ait: Non videtur minor relatio (in Deum) sufficere ad meritum, quam relatio virtualis.

27. Resp. II. Nihilominus sufficere ad meritum intentionem, seu relationem virtuales in Deum, fatentur tum citati, tum alij Doctores. Dicitur autem Intentio virtualis, quae licet actu jam praeterierit, manet tamen in virtute sua: & talis tunc censetur haberi, quando operans virtute actualis intentionis prius habitae facit omnia, quae facit, tanquam ex radice, ita quod illa intentio actualis fuerit principium ordinatum ad omnes illos actus sequentes. Exemplum hujus, proposito nostro accommodatissimum, ponit Scotus 4. dist. 6. q. 6. ubi ait: Hoc modo intendens ire ad sanctum Iacobum, ex intentione hujus finis ordinat multa alia necessaria ad illum finem; exequens autem illa ordinata, non semper cogitat de sancto Iacobo, nec de reverentia ejus. Dico tamen, quod semper meretur, quia vel habet intentionem eorum, quae sunt ad finem illum, cujus est illa prima intentio, vel habet actus aliquos sequentes ex illis intentionibus, in quibus proinde virtualiter continuatur illa prima intentio eundi ad sanctum Iacobum, non obstante, quod interveniant aliqui actus distrahentes. Similia habet sanctus Bonaventura loc. cit. hinc inferens de viris Religiosis, qui in principio ex charitate devoverunt portare Religionis onus: quidquid enim (inquit) faciunt, quod ad suae Religionis observantiam spectat, ex prima intentione est eis meritorium ad salutem, nisi forte (quod absit) contraria intentio superveniat: in alijs autem, quae ad Religionem non spectant, secus est, quia illa intentio non se extendit ad alia. Hinc quoad similia erit renovanda intentio, ne maneat in sua indifferentia, & absque merito: quamvis admodum sit consultum, meritorium, Deoque gratum, eandem etiam quoad reliquos actus iterare, tum ad debitum DEO servitium eo exquisitius ferventiusque praestandum;

tum ad augendos internos virtutum actus, & participandam multiplicem bonitatem extrinsecam.

Q U Æ S T I O I V.

De bonitate, vel malitia Actûs externi.

Bonitas,
vel malitia
moralis,
per se pri-
mò inest
actui vo-
luntatis in-
terno.

28. **C**ONCL. I. Bonitas, aut malitia Actûs moralis, per se primò inest actui voluntatis interno atq; elicito; in aliis autem actibus exterioribus ac imperatis, uti sunt actus intellectûs, atque actus potentiarum sensitivarum, & membrorum exteriorum, non nisi secundariò & participativè, id est, dependenter ab actu interiori voluntatis. reperitur bonitas, vel malitia moralis. Ita Doctor noster *2. dist. 42. q. 2.* & alij. Ratio est: quia causa prima eliciendi actum liberum, sicque operandi bonum, aut peccandi, est voluntas; ergo etiam bonitas actûs, vel malitia peccati, primariò erit in actu voluntatis, in actibus autem aliarum potentiarum solum secundariò, & dependenter ab actu voluntatis, ejûsque libertate.

Actus ex-
ternus, sal-
tem occa-
sionaliter,
addit boni-
tatem, &c,
interno.

29. **C**ONCL. II. Actus externus, regulariter loquendo, addit aliquid bonitatis vel malitiæ actui interiori, saltem causaliter, vel occasionaliter. Hæc Conclusio sic prolata, est certa inter Theologos. Ratio est: quia dum ponitur Actus exterior, occasione ejus regulariter loquendo intenditur, aut diutiùs continuatur interior; ergo vera est Conclusio, quòd nimirum occasione Actûs exterioris & causaliter, regulariter addatur nova bonitas vel malitia actui interno, utpote qui occasione Actûs externi solet intendi, vel diutiùs continuari. Et hoc ipsum docet experientia: Sic qui re ipsâ Martyrium patitur, regulariter loquendo plus meretur, quam qui illud solummodò efficaciter exoptat; dum enim re ipsâ patitur Martyrium, occasione exterioris passionis elicit plures novos intensiores actus internos voluntatis, quibus Martyrium ob Dei amorem acceptat, & tolerat. Similiter, dum quis actu ipso fornicatur, hic actus exterior reddit utique affectum internum fornicandi intensiorem, quam antea fuerat; ut taceantur aliæ pravæ cupiditates, occasione talis actûs externi pravi in homine subsequentes. Et hoc quidem est certum & à Doctoribus communiter concessum: an autem ipsemet Actus exterior secundum se addat specialem bonita-

tem

(111)